

Tietosuojaohjeistus uusittu

Suomen Sukututkimusseura on julkaissut uusitun tietosuojaohjeistuksensa lokakuun aikana. Ohjeistuksessa on aiempaa laajemmin selvitetty EU:n tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalakimme soveltamista sukututkimukseen ja sukuseurojen toimintaan. Tietosuojan lähtökohtana on se, että henkilöllä on oikeus itse päättää häntä koskevien henkilötietojen käytöstä. Sukututkijan tulee tuntea lainsäädäntö ja noudattaa sekä lakia että sukututkimuksessa käytössä olevia eettisiä sääntöjä. Lakien tuntemisen helpottamiseksi uusitussa ohjeessa on annettu neuvoja sukututkimuksen tekemisestä tietojen tallennuksesta ja julkaisemisesta sekä ohjemalleja erilaisten lomakkeiden käytöstä myös sukuseurojen toiminnassa.

Ohjeen alussa selvitetään sukututkijan oikeuksia ja velvollisuuksia ja tietojensaantioikeutta eri viranomaisilta ja arkistoilta. Ohjeessa todetaan, että sukututkijalla on moraalinen velvollisuus suojella tutkimuskoh-teisiinsa kuuluvien vähän aikaa sitten kuolleiden henkilötietoja ja heidän arkaluonteisten henkilötietojensa käsittelyyn on syytä soveltaa vähintään julkisuuslain 50 vuoden salassapitoaikaa eikä niitä tule julkaista ilman keskustelua lähiomaisten kanssa.

Mikä on henkilötietoa?

Ohjeessa selvitetään seuraavaksi henkilötietojen käsitettä. Henkilötieto voi käytännössä olla mikä tahansa tieto, josta elossa oleva voidaan tavalla tai toisella tunnistaa. Joissakin tilanteissa kuolleen henkilötieto, esimerkiksi perinnöllinen sairaus tai muu geneettinen ominaisuus voi olla myös elossa olevan henkilötieto. Yleensä tietosuoja sääntely koskee vain elossa olevien henkilöiden tietoja. Sukututkimusrekisterillä tarkoitetaan tietokantapohjaista henkilörekisteriä, johon kerätään ja tallennetaan sukututkimustarkoituksessa elossa olevien ja kuolleiden henkilötietoja. Kaikkien sukututkijoiden ja sukuseurojen tulee olla varovaisia sukututkimusrekisteristä otettuja otteiden ja tulosteiden käsittelyssä tietoturva huomioiden. Vanhempaa sukututkimusaineistoa voi olla kortistoissa tai muistiinpanovihkoissa ja nämäkin katsotaan olevan osa suojattavaa rekisteriä.

Sukurekisterissä olevan oikeudet

Seuraavaksi ohjeessa määritellään sukurekisteriin rekisteröidyn henkilön oikeuksista. Henkilöllä on oikeus kysyttäessä saada sukuseuralta tai sukututkijalta tieto siitä, käsitelläänkö hänen henkilötietojaan sukututkimusrekisterissä ja jäljennös omista henkilötiedoistaan sekä tietosuojaseloste esimerkiksi ilmoittamalla sen verkkosivuston osoite, jolla seloste on luettavissa. Tätä sukuseuran tiedotusvelvollisuutta on hyvä käyttää myös oma-aloitteisesti siinä vaiheessa, jos sukuseura aikoo julkaista sukurekisterissä olevia elossa olevien henkilöiden tietoja sukukirjana. Käytännössä tämän on todettu olevan paras keino hankkia sukuseuraan uusia jäseniä, sillä tällä tavoin tavoittaa paljon henkilöitä, joihin yhteyttä muuten olisi vaikea saada. Yhteydenotto voi tapahtua postitse tai sähköpostin välityksellä. Postiosoitteita on nykyisin mahdollista hankkia Postin sähköisten palveluiden kautta.

Sukuseurojen velvollisuudet ja henkilötietojen käsittely

Ohjeen puolivälissä käsitellään rekisterinpitäjän velvollisuuksia. Sukuseurojen velvollisuus on tarvittaessa osoittaa, että se on noudattanut yleisiä tietosuojaperiaatteita henkilötietoja käsitellessään. Tämän vuoksi on laadittava esimerkiksi verkkosivustolle asetettava tietosuojaseloste, johon voi kirjata myös henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen. Ohjeistuksessa on selvitetty tietosuojaselosteen sisältö ja ohjeen lopussa on malleja erilaisissa tilanteissa käytettävistä tietosuojaselosteista.

Ohjeen loppupuolella käsitellään henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteita. Sukuseurassa yleisen edun mukainen historiallinen tutkimus voi olla henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste. Sukututkimusrekisteriä

on voitava sen laajuuden ja tiedon laadun puolesta käyttää tutkimusaineistona tai sillä voi olla huomattavaa kulttuuriperintöön liittyvää arvoa.

Ohjeessa annetaan myös neuvoja henkilötietojen käsittelystä erilaisissa sukututkimustilanteissa ja sukuseuran toiminnassa. Ohjeistuksessa on myös määritelty toimintatavat, mikäli sukurekisterissä olevaa henkilöä ei tavoiteta, vaikka häneen on yritetty olla yhteydessä esim. sukukirjan julkaisua varten. Pääsääntönä näissä tilanteissa on tietojen minimointi, mitä käytetään myös silloin, jos henkilö ei halua sukutietojaan julkaistavan sukukirjassa.

Mitä sukuseurassa on tehtävä?

Kaiken henkilötietojen käsittelyn sukuseurassa tulee perustua sen hallituksen hyväksymään sisäiseen käyttöön laadittuun selosteeseen käsittelytoimista. Tämä koskee sukututkimusrekisterin lisäksi jäsenrekisteriä. Jäsenrekisterin oikeusperuste on rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattaminen. Hallituksen on syytä nimetä ne henkilöt, jotka saavat käsitellä henkilötietoja sukuseuran sukututkimusrekisterissä. Vastuu sukuseurassa tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä on kuitenkin viime kädessä hallituksella. Osoitusvelvollisuuden täyttämiseksi on suositeltavaa, että henkilötietojen käsittelyä koskevat linjapäätökset tehdään hallituksen kokouksissa ja kirjataan pöytäkirjoihin.

Kuluvan vuoden aikana on ilmennyt useita tapauksia sukuseuroissa, joissa seuran hallitus ei syystä tai toisesta ole päättänyt seuran hyväksi tehtävää sukututkimusta ja sukutietojen käsittelyä riittävän tarkasti. Uuden tietosuojasääntelyn vuoksi jotkut sukututkijat ovat halunneet pitää omassa hallussaan sukuseuran nimissä kerättyjä sukutietoja ja ovat kieltäytyneet luovuttamasta keräämiään sukutietoja seuralle, vaikka näin olisi ollut sukuseurassa tarkoitus tehdä, jotta sukukirjan julkaiseminen olisi mahdollista ja tiedot saataisiin jälkipolville säilytettyä ja tiedotettua. Ainoa vaihtoehto näissä tapauksissa on neuvotella sukututkijan kanssa, kun mikään laki ei toisaalta pakota sukututkijaa tietojen luovutukseen eikä sellaista voida vaatia oikeuden kauttakkaan.

Sukuseura ja sukututkija eivät saa julkaista kotisivulla elossa olevien henkilötietoja ilman jokaiselta etukäteen pyydettyä kirjallista suostumusta. Sukukirjan julkaisemiseen kirjallista suostumusta ei tarvita, mutta edellä selvitettyllä tavalla henkilölle pitää tiedottaa häntä koskevien henkilötietojen olemisesta sukurekisterissä ja muista henkilön oikeuksista, kuten kiello-oikeudesta.

Uusittu tietosuojaohjeistus on julkaistu Sukuseurojen Keskusliiton nettisivuilla.

Markku Ruuskanen

Oikeudellisen tmk:n pj.